

POL-30 Väisänen Niina(UM)

18.12.2018

Vaiteliaisuuspyyntö, kunnes asiasta neuvoston päätös.
Neuvoston päätös asiasta tehty 21.12.2018, vaiteliaisuuspyyntö päättynyt 21.12.2018.

Asia

EU/YUTP/EDUSKUNNALLE TIEDOTTAMINEN/EU:n sotilaallinen kriisinhallintaoperaatio EUNAVFOR MED SOPHIA –operaation mandaatin jatkaminen

Kokous

U/E/UTP-tunnus

UTP 8/2015 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Keskisen Välimeren eteläosassa toteutettavan Euroopan unionin sotilasoperaatio EUNAVFOR MED Sophia -operaation mandaatti päättyy 31.12.2018 neuvoston päätöksen YUTP 2017/1385 mukaisesti. EU:n ulkosuhdehallinto esitti operaation jatkoa koskevan strategisen katsauksen elokuussa, ja EU:ssa keskusteltiin mandaatin jatkosta pitkin syksyä. Operaation jatkomandaatista sopiminen on viivästynyt johtuen jäsenmaiden näkemyseroista koskien operaation mereltä pelastamien ihmisten sijoittamista. Poliittisten ja turvallisuusasioiden komiteassa saavutettiin 14.12.2018 poliittinen yhteisymmärrys operaation mandaatin jatkamisesta sellaisenaan maaliskuun 2019 loppuun, joka on määrä vahvistaa neuvoston kirjallisessa menettelyssä 19.-21.12.2018.

Suomen kanta

Tuemme EUNAVFOR MED Sophian työtä ja operaation mandaatin jatkoa esitetyllä tavalla maaliskuun 2019 loppuun. Operaation tehtävänä on ihmissalakuljetuksen estäminen ja näin hallitsemattomaan muuttoliikkeeseen puuttuminen, joten on tärkeää, että operaatio jatkaa toimintaansa. Vaikka laittomat Välimeren ylitykset ovat vähentyneet, ihmissalakuljetus jatkuu ja työtä sen torjumiseksi tulee jatkaa.

Toivomme, että alkuvuodesta toteutettavissa lisäkeskusteluissa mandaatin jatkamisesta saavutetaan ratkaisu, joka mahdollistaa operaation jatkamisen pidemmäksi ajaksi – vähintään vuoden 2019 loppuun saakka, jotta operaatio voi suunnitella toimintaansa pitkäjänteisemmin. Suhtaudumme ratkaisuesityksiin rakentavasti.

Pääasiallinen sisältö

Vuodesta 2015 toiminut operaatio on osa EU:n laajaa keinovalikoimaa ihmissalakuljetuksen torjumiseksi. Poliittisten ja turvallisuusasioiden komitean saavuttama poliittinen yhteisymmärrys operaation mandaatin jatkamisesta maaliskuun 2019 loppuun saakka on kompromissi vaikeiden keskustelujen jälkeen. Jäsenvaltiot jatkavat työtä pysyvemmän ratkaisun löytämiseksi kesäkuun 2018 Eurooppa-neuvoston päätelmien pohjalta.

Keskustelut operaation jatkomandaatista vuoden 2018 jälkeen ovat olleet vaikeita, koska jäsenmaiden välillä on ollut eriäviä näkemyksiä siitä, mihin operaation mereltä pelastamat ihmiset sijoitetaan. Mereltä pelastus ei kuulu operaation tehtäviin, mutta se voi joutua pelastustoimiin kansainvälisen velvoitteiden nojalla. Pelastettavia ei voida palauttaa Libyaan kansainvälisen oikeuden nojalla (palautuskielto, ”non refoulement”). Kysymys liittyy laajempaan keskusteluun muuttoliikkeiden hallitsemisesta, johon on odotettu kattavampaa ratkaisua.

Operaatioon perustehtävä on ihmissalakuljetus- ja ihmiskauppaverkostojen liiketoimintamallin häiritseminen ja Eurooppaan suuntautuvan laittoman maahantulon vähentäminen. Tämän lisäksi operaatiolla on tukitoimia: Libyan rannikkovartioston ja laivaston kouluttaminen ja YK:n Libyan vastaisen asevientikiellon valvonta sekä raakaöljyn ja muun laittoman YK:n päätöslauselmien vastaisen viennin valvontatoimia. Operaation toiminnan tukemiseksi siihen perustettiin heinäkuussa 2018 pilottiprojektina rikostietoyksikkö, jotta voidaan helpottaa sellaisten tietojen saamista, keräämistä ja välittämistä, jotka koskevat ihmisten salakuljetusta ja ihmiskauppaa, asevientikieltoa, laitonta kauppaa ja operaation turvallisuuden kannalta merkityksellistä rikollisuutta. Rikostietosolun on sovittu jatkavan toimintaansa operaation jatkomandaatin ajan maaliskuun loppuun.

Operaation mandaattia on laajennettu vaiheittain. Operaatio toimii tällä hetkellä kansainvälisillä vesillä Libyan edustalla ja suorittaa siellä alustarkastuksia. Eteneminen operaation seuraaviin vaiheisiin eli toimintaan Libyan aluevesillä ja maaperällä on tarvittavan oikeusperustan puuttuessa ollut tähän asti mahdotonta, sillä Libya ei ole ollut halukas kutsumaan operaatiota Libyan aluevesille ja maaperälle.

Elokuussa esitetyn strategisen katsauksen seurauksena operaation tehtäviin ei olla tekemässä merkittäviä muutoksia. Strategisessa katsauksessa on suositeltu, että operaation tehtävät säilyvät ennallaan. Lisäksi on suositeltu, että operaation koulutus- ja monitorointitoimia tehostetaan siten, että operaatio on enemmän läsnä Libyan rannikkovartioston tiloissa ja varmistaa johdonmukaisuuden EUBAM Libya -siviilikriisinhallintaoperaation kanssa liittyen Libyan merellisen strategian neuvontatoimiin. Lisäksi on suositeltu, että operaatio perustaa informaationjakomekanismin relevanttien YK-toimijoiden ja libyalais toimijoiden kanssa liittyen öljyn salakuljetukseen. EU:n ulkosuhdehallintoa pyydetään tarvittaessa, analyysin jälkeen esittämään operaatioon muutosta, jonka mukaan operaatio voisi suorittaa alustarkastuksia öljyn salakuljetukseen liittyen. Yhteistyötä eri toimijoiden

kanssa Libyan meripelastuskeskuksen kehittämiseksi korostetaan samoin kuin yhteistyötä meriteollisuuden kanssa.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Outi Hyvärinen/UM, outi.hyvarinen@formin.fi, puh. 0295 350 035

Matti Kemppilä/PLM, matti.kemppila@defmin.fi, puh. 0295 140 317

EUTORI-tunnus

EU/2018/1856

Liitteet**Viite**

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
